

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת אמור תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

לשמור על הנשק

המתבונן בתהליך טהרת המצורע, מגלה עד כמה חשוב לשמור על פה נקי. אף מסיק, כי עדיף לשתוק לחלוטין לא לדבר עם הזולת מטוב ועד רע מאשר לדבר ולהיכשל.

מכאן אדם מחליט לעשות תעניות דיבור, כחרש לא ישמע וכאילם לא יפתח פיו, נוצר לשונו ומסרב להוציא מפיו מילה. אלא שגם זו בעיה, נאמר: 'מי האיש הקפץ חיים... נצר לשונך מרע... סור מרע ונעשה טוב בקש שלום ורחמים'. אדם מצווה לנצור לשונו מן הרע – אולם לא מן הרע ומן הטוב.

בהחלט צריך לשתוק מדיבור רע, אבל אסור לשכוח לדבר טוב היכן שצריך ומועיל. זו המטרה, לכך הלשון נועדה, עלינו לשמור על 'הנשק' – על לשון נקיה ומבריקה כדי לא להרוס עמה דברים טובים, אבל אין לשכוח לעורר את הלשון כאשר נצרך להשתמש בה – ל'ועשה טוב' – תפילה, תורה, לפרגן, להחמיא, לעודד, להעריך ולספר בה דברים שמרבים אהבה וקירבה בין אדם לחברו ובין איש לאשתו.

וכבר כתב הזוהר הקדוש דבר עצום (תזריע דף מו) וז"ל: 'כמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא כך ענשיה בגין מלה טבא דקאמי לידיה ויכיל למללא ולא מלי'. – פירושו: שכמו שאדם נענש בחומרה כאשר מדבר לשון הרע, אזי כך גם אדם נענש כאשר היה יכול לעודד את חברו ולגרום לו לשמחה ולפרוח ולא עשה זאת כאשר 'מנע טוב מבעליו' עתיד ליתן את הדין.

לשון המתרגלת לסור מדיבור רע, מצליחה להגיע ל'ועשה טוב' – לומר מחמאות טובות ומועילות ללא אבק לשון הרע מסביב, וכמובן תפילות הבקעות מן הפה שיוכנת בו לשון טהורה זו הינן קרובות להתקבל.

רמז לדרש זה נמצא בסדר הפרשיות שקראנו באחרונה: 'מצורע' אחרי מות 'קדושים' 'אמור' 'בהר' 'בחוקות'. דהיינו, כאשר יש מצורע – 'מוציא רע', תהליך טהרתו 'אחרי מות' – עליו להמית את לשונו לא לדבר כלל. לאחר מכן 'קדושים' לקדש את הלשון, ללמוד מהו טוב ומהו רע. או אז 'אמר' זה הזמן להתחיל לדבר דברים טובים ומועילים. העושה כן זוכה ל'בהר סיני' ו'בחוקות' זוכה לסם החיים הטובים, הלא היא התורה הקדושה.

יהי רצון שזוכה לסור מרע ולדבוק בטוב – אמן.

- "בכל בוקר בשעה 6:30 כולם עומדים למסדר, עליכם לפרק את הנשק לנקותו לצחצחו ולשמור עליו היטב." פקד שמוליק על כיתת חייליו.

כך בכל יום היו החיילים נצבים במסדר, נקיים ורעננים. החייל ישראל, הוא היה הורז ביותר, היה מקדים לצחצח את נשקו כהוגן ועליו שמר מכל משמר.

בוקר אחד אזעקת חרום נשמעה בבסיס דווח כי חדר מחבל לשטח הצבאי. חיש הוזעקו החיילים לפעולה. הללו דרכו נשקם ויצאו לחיפוש יסודי בשטח המחנה. לפתע, קרא שמוליק המפקד אל ישראל: פתח באש, תירה, הוא נמצא בסמוך אליך, קדימה, אתה תתפוס אותו, קדימה. "אך ישראל נמנע, אחז הנשק צמוד אל גופו ומאן לפתוח באש. בסיעתא דשמיא המחבל טרם הספיק לברוח נתקלה רגלו באחת מאבני המקום, נפל על הארץ נוטרל במהרה, והשקט שב למקומו.

אחר התקרית, הובל החייל ישראל לחקירה ונשאל על ידי המפקד הראשי: "מדוע התמהמהת לפתוח באש כאשר הייתה לך אפשרות? הסירוב שלך לפקודה, היוותה סכנה לבסיס כולו!"

- "אדוני המפקד, אתה יודע שאנו מצווים לשמור על הנשק היטב. בכל בוקר אנו מפרקים אותו לחלקים ומנקים ומבריקים אותו כהוגן. פקודה זו בשבילי 'יהרג ואל יעבור' אני מקפיד עד מאוד למלאותה. בשל כך, סירבתי לירות עם הנשק. חלילה לי לפתוח באש וללכלך את הנשק המבריק, לכך גם כאשר נכנס אויב העדפתי לשמור על הפקודה לשמור על הנשק נקי..."

- "ישראל, התשובה הזו גרועה ביותר. לא שמעתי מימי תשובה כה עצובה. הרי כל מה שאנו שומרים על הנשק נקי כהוגן, זהו רק בכדי שיהיה מוכן לפעולה כשנצטרך להשתמש בו, אנו לא מנקים אותו בכדי לשמור אותו נקי, הבנת?..."

בפרשיות הקודמות 'תזריע מצורע' קראנו על חומרת המוציא מפיו לשון הרע, על מי שמרכל בלשונו, אומר דברים שמולידים פרוד בין איש לרעהו, ובכך גורם להרבות מחלוקות בין אדם לחברו ובין האדם למקום. המוציא רע עונשו – מצורע, דינו 'בדד ישב מחוץ למחנה מושבו', מתרחק מהחברה ויושב בדד, כך לשונו יוצאת לחופשה של מחשבה, מפסיקה לדבר עם הזולת מודיע לכל: 'טמא אני אל תקרב אלי'.

שאלו בקר

הרב אלון בן שבת

שאלה

ציבור שסיימו להתפלל תפילת ערבית קודם צאת הכוכבים, האם יש להם לברך ספירת העומר, או להמתין לצאת הכוכבים?

תשובה

הנה בעניין ספירת העומר בזמן הזה נחלקו הראשונים אם היא מהתורה או מדרבנן, והובאו חלקם בבית יוסף בסימן תפט ודעת הרמב"ם (פרק ז מהלכות תמידין ומוספין הכ"ד) שמצווה זו גם בזה"ז מהתורה וכן דעת ראב"ה (פסחים תקכו) והאור זרוע, והמרדכי, ורבינו ישעיה מטרנאני והובא בשיבולי הלקט וכן נראה מדברי המאירי.

אולם רוב הראשונים סוברים דספירת העומר בזה"ז מדרבנן, הלא הם ר' האי גאון והתוס' במנחות סו. ומהר"מ מרוטנבורג (דפוס פראג סימן שא) והרא"ש ובעל המאור בסוף פסחים והרוקח סימן שעא והרשב"א בתשובה והאורחות חיים והרא"ה והנימוקי יוסף ואוהל מועד ועוד,

וכתב הר"ן והובא בבית יוסף דרוב המפרשים מסכימים דספיה"ע השתא דליכא הבאה ולא קרבן אינה אלא מדרבנן בעלמא זכר למקדש, ולפיכך אמרו בתוספות דכיון דמדרבנן היא, טוב לספור ביום ראשון בספק חשיכה כדי שיהיו תמימות לגמרי, ואין זה נכון שיכניס עצמו בספק לכתחילה, ואי משום תמימות אין להחמיר בתמימות בזמן הזה שהוא מדרבנן טפי מספירה דאורייתא, אלא כל שסופר בלילה תמימות קרינן ביה, אבל הרמב"ם כתב שמצווה זו מוטלת על כל איש ישראל בכל מקום ובכל זמן עכ"ל ע"ש

ואחת מהנפקא מינה בכל זה היא אם אפשר לספור בבין השמשות.

והנה כתב הטור "היכא דפתח אדעתא דלימא ארבעה שהוא סבור שהן ארבעה, ונוזכר וסיים בחמשה והן חמשה מי אזלינן בתר פתיחה או בתר המשך בעמ' 3

להצלחת חיילי ישראל

הלכה למעשה

הרב יצחק אלון

שותפים בחדר בדירה שאחד חלה מהם במחלה מדבקת

שאלה: לאחרונה התגלתה בישראל התפרצות של מחלת החצבת שכידוע היא מחלה מדבקת מאוד, ונשאלתי משני בחורים "חוצניקים" מיישיבה מפורסמת ששכרו דירת חדר בשכונת בית ישראל. ואחד קיבל שבוע שעבר תשובה שהוא נדבק בחולי זה, ומשכך, אין שניהם יכולים לדור באותו חדר לפרק זמן מסוים עד שיחלים אותו בחור מחוליו, ועלתה השאלה מי אמור לצאת מהחדר האם הבחור החולה או שמא הבחור הבריא?

תשובה: אי אפשר לכפות על הבחור החולה לצאת ולדור במקום אחר והוא אף אינו חייב להשתתף בהוצאות השכירות של הבחור הבריא.

נימוקים: אקדים ואומר שמחלת החצבת (measles) זו מחלה הנגרמת ע"י נגיף מסוכן, יצויין שהמחלה מדבקת ביותר, הנגיף חודר לגוף דרך אברי הנשימה, לאחר תקופת הדגירה הנמשכת כ-14 יום חום הגוף עולה עד 40 מעלות, עיני החולה מודלקות והוא מנוזל, כעבור יומיים מופיע אודם ברירית הפה ועל הלחי הפנימי מופיעים כתמים לבנים קטנים, למחרת מתפשטים פריחה על הראש, על הפנים, ועל שאר חלקי הגוף, שיעור התחלואה באנשים שלא מחוסנים הוא 100%, אם חלילה המחלה מסתבכת זה עלול להוביל לדלקת אוזניים ושלשול, הסיכון לדלקת ריאות הוא 6 ל-100, הסיכון לדלקת רקמת המוח זה 1 ל-1000 חולים, וחלילה למוות 2 מקרים ל-1000 חולים, בארץ ניתן חיסון חי מוחלש כנגד חצבת בגיל שנה ומנה נוספת בגיל 5-6, היעילות של החיסון הוא 95% במניעת חצבת.

בישראל נרשמה התפרצות חצבת מאוגוסט 2007 עד יולי 2008 שהקיפה 1450 איש, הן ילדים והן מבוגרים, הפילוח של החולים היה כדלהלן: 935 היו מתחת לגיל 14 חודשים, 558 ילדים היו בגילאי אפס עד ארבעה חודשים. ו-12 אנשים מבוגרים. מקור ההדבקה היה בשני מבוגרים ותינוקות מלונדון שהשתתפו בשמחה בירושלים. החצבת התפשטה לאזורים נוספים כולל הדבקה של עובדי בריאות. לאחר בדיקה וחקירת ההתפרצות התגלה שייתכן ומקרים אלו היו נמנעים אם אוכלוסיה זו היתה מחוסנת.

וראיתי שמוזכר בנן איש חי (פרשת אמור שנה שניה סעיף ז) שכותב ואני מצטט "ופה עירנו בגדאד יע"א נוהגין דכל מי שיחלה בחולי שקורין חצב"א [חצבת] משקין אותו אחר שיתרפא מעט מי רגלים שלא מדעתו, דהנשים אומרים אם לא ישקוהו יהיה.... עיי"ש. כבר לפני מספר שנים יצא קול קורא להתחסן נגד חצבת, זה פורסם בקובץ אסיא (קיא-קיב ירושלים תשע"ט עמוד 88) וחתמו עליו הרבנים שריאל רוזנברג הרב זילברשטיין הרב משה שאול קליין הרב שמעון בעדני והרב מנחם מנדל לובין ובשנה לפני כן כבר הרב שטרנבוך ראב"ד העדה"ח יצא נגד אלה שלא מתחסנים נגד החצבת מודעת הפירסום הובאה בקובץ הנ"ל (עמוד 96) כמו כן יעויין בקובץ הנ"ל (קיג-קיד עמוד 9 והלאה בעיקר ענף א) מאמר של הגאון הרב גבריאל ציננער בעל נטעי גבריאל שהרחיב בנושא זה של חיסון נגד חצבת.

והנה בהלכות הרחקת נזיקין ההלכה היא כרבי יוסי שעל הנזיק להרחיק את עצמו, אלא אם כן ההיזק הוא בגריה דיליה, דהיינו שהמזיק עושה את ההיזק במעשיו או בכוחו (ב"ב כה: וח"מ סי' קנה סעיף ד).

זאת ועוד, כל חולה במחלה מדבקת שגרם לחברו לחלות יש להבחין מתי החולה נקרא 'מזיק', שאם החולי עובר החולה לבריא באופן ישיר, כגון על ידי נשימתו כמו במחלת החצבת שיוצא הנגיף מהחולה ונכנס לגופו של הבריא - הרי זה נזק גמור כזורק חץ ומזיק בגופו. אך אם המחלה אינה עוברת בצורה ישירה אלא שמתוך שהבריא דר ומשתמש במקום כהרגלו הרי הוא מכניס לגופו באיזה אופן את הנגיף - אין זה 'כוחו' של החולה.

המשך בעמ' 4

העלון מוקדש

לרפואת שלמה יצחק בן מאיה

חתימה, ומסתברא דלא נפיק. ומקורו מהראב"ה ועוד שסוברים דהיא מהתורה, אלא שהבית יוסף כתב דלפי מה שכבר כתב הר"ן דרוב המפרשים מסכימים דהוי דרבנן בעלמא, ספיקא דרבנן ולקולא, ואינו חוזר לברך, וכ"פ בשולחן ערוך תפס סעיף ו' ונמצא בבירור דעת שולחן ערוך דספיה"ע בזה"ז מדרבנן בעלמא.

ולענין ספירה בבין השמשות כתב שו"ע בסעיף ב' "והמדקדים אינם סופרים עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות" וכתב המשנה ברורה ס"ק יד דמן הדין היה אפשר לספור בבין השמשות שהוא ספק לילה ואזלינן לקולא בספק דרבנן בספירה בזה"ז שהיא מדרבנן לרוב הפוסקים, אלא שמכל מקום אינו נכון להכניס עצמו בספק לכתחילה, ולהכי המדקדים ממתניין לצאת הכוכבים.

נמצא דמעיך הדין רשאי לספור בבין השמשות אלא שראוי ונכון להמתין לצאת הכוכבים.

וידעתי כי יש שמפקפקים בדעת מרן אי ס"ל דספה"ע מדרבנן ומהם בשו"ת ודבר שלום הדאיה סימן ח' וכן כתבו בשם הרב אור לציון, והרב יצחק ירנן הוסיף לומר דהעיקר כפסק הרמב"ם בזה דספיה"ע בזה"ז מהתורה כיון שהוא מרא דאתרא, אולם כבר השיב על דבריהם מרן הראש"ל יצחק יוסף שליט"א בילקוט יוסף ספירת העומר עמוד סב-סד ע"ש

והנה הבית יוסף כתב דמנהג העולם לדקדק ולא לספור עד צאת הכוכבים, אלא שיש לומר שכל זה ביחיד שבא לספור ראוי הוא שימתין על צאת הכוכבים, אבל בציבור יש לחוש שחלק מהציבור ישכח לספור את העומר ויפסידו לגמרי המצוה, (ורואים זאת בחוש שמיד בגמור עלינו לשבח חלק מהציבור יוצאים כהרגלם, ושוכחים לגמרי מהספירה, עד שאחרים מזכירים אותם ומסבים את ליבם שלא ספרו את העומר) ועדיף שהשליח ציבור יברך מיד בגמור תפילת ערבית, ובפרט לפי מה שכתב הב"ח באות א' כתב דמנהג העולם עכשיו לברך בספק חשיכה.

ומי שהוא מהמדקדים להמתין לצאת הכוכבים אך חושש שאם ימתין לצאת הכוכבים ישכח מלספור, כתב בילקוט יוסף עמוד צ' הלכה טז דטוב שיספור עם הציבור בלי ברכה, ויחשוב ויתנה בדעתו לאמר: אם אשכח לספור בלילה בביתי הריני סומך על ספירה זו לצאת בה ידי חובתי, ואם אזכור בלילה לספור העומר, אני מכוון שלא אצא ידי חובת ספירת העומר במה שאני מונה עכשיו עם הציבור, ואז כשיזכור בלילה יספור בברכה כמנהגו הטוב.

ומי שהיה שליח ציבור במנין שסיימו ערבית קודם צאת הכוכבים והוא מהמדקדים שלא לספור קודם צאת הכוכבים, כתבו בשם הגרשז"א בספר עליהו לא יבול עמוד קפא שלא ימוע מלספור עמהם בברכה, אלא יספור עם הציבור בבין השמשות, ואחר צאת הכוכבים יחזור לספור ללא ברכה.

נמצא למסקנה:

- א. לכתחילה יש לדקדק ולספור אחר צאת הכוכבים.
- ב. ציבור שסיימו ערבית בבין השמשות, יספרו את העומר בברכה, ומי שהוא מדקדק יעשה תנאי וכנ"ל.
- ג. שליח ציבור שסיים ערבית בבין השמשות והוא מדקדק להמתין לצאת הכוכבים, יספור עמהם בברכה, ואחר צאת הכוכבים יחזור לספור ללא ברכה.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

[אגב אורחא יוער שיש שכתבו לדון בזה לחייבו מדין בור או אש ואכמ"ל]

ויש לציין שאף באופן שאין החולה נחשב 'מזיק' מכל מקום אסור לגרום היזק לחברו אף שבאופן כזה של גרמא. וראיתי שבספר חסידים (סימן תרעג) כתב דבר מעניין הוא הביא את הפסוק 'לפני עיור לא תתן מכשול' (ויקרא יט יד) דהיינו שלא ירחץ אדם שהוא מוכה שחין עם יהודי אחר אלא אם כן יודיענו שנאמר ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) וכתב לא תעמוד על דם רעך (ויקרא יט, טז) עכ"ל. רואים א"כ שאדם שמוכה שחין שזה מדבק אם הוא הולך למרחץ עליו להודיע למתרחצים שפ על מצבו אע"פ שלכאורה ההיזק שלו הוא גרמא בכל זאת הוא נכנס לתחומים אחרים של ואהבת לרעך כמוך וכו'.

מכל האמור עולה לכאורה שהבריא יכול לכופ את החולה לצאת ולדור במקום אחר, שכן, נגף החצבת עובר מאדם לאדם באוויר על ידי נשימתו של החולה. אמנם נראה שבעניינינו אין החולה נחשב כמזיק משום שכל הנידון של נזקי שכנים הוא כשהמזיק רוצה לעשות איזו פעולה שממנה ייגרם היזק לניזק כגון שפיכת מים, הכאה בפטיש, העמדת סולם וכדו' אך לא מצינו שאדם השווה בביתו כדרכו ייחשב 'מזיק', וכעין זה כתב החזון איש (בני ברק תשנ"ד, ב"ב סי' יג סק"א עמוד קעט) שהעושה דברים שרוב בני האדם עושים גם אם יש לו שכן חולה שזה מפריע לו אין יכול למחות בו, ואפילו אם החולה קדם, שהרי אינו חייב לצאת מדירתו. ומבואר שאם מתנהג באופן הרגיל אין זה נחשב כלל כמזיק ואין עליו חובת הרחקה.

ומצינו דברים מפורשים בנוגע לנידון דין בשו"ת הרמ"א (סי' כ) שם הוא דן במי ששכר מקום לדור בבית המשכיר עם המשכיר, וחלה השוכר או אשתו בחולי הקדחת שקורין גע"ל זכ"ט (=צהבת), מסקנתו שאין המשכיר יכול להוציא את השוכר מהבית "ואם אין המשכיר רוצה לדור אצל החולה אם יצוה יכול לדור בחוץ שאין יכול להוציא השוכר מביתו ולחזור בשכירותו מטעם זה" ולא עלה על דעתו לומר שהשוכר חייב לעזוב מחמת שמזיק את המשכיר בגירי דיליה.

ולכן גם בנידו"ד שיש לבחור החולה בחצבת קניין שכירות בדירה שכן שניהם שותפים בשכירות החדר אי אפשר לכפות עליו לצאת ולדור במקום אחר והוא אף אינו חייב להשתתף בהוצאות השכירות של הבחור הבריא, אם הבריא יבחר לצאת ולגור במקום אחר לתקופה זו.

בברכה יגאל אלון ס"ט.

שור המאה ה-20

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי מכלוף עידאן

התפרסם ביהדות תוניסיה כחסיד וקדוש, צנוע ועניו. הרבה בתעניות וסיגופים, וטבל מדי יום אף בשלג, במקוה בית הכנסת אלגריה. הקפיד על תיקון חצות, ובכל יום למד 18 פרקי משנה. בימים נוראים היה שליח הציבור ב"אלגריה", והיה בוכה בתפילותיו.

הרב מכלוף עידאן זצ"ל. נולד למרת גזאלה ולמקובל הרב משה עידאן בשנת ה'תר"ם (1880) בגאבס שבתוניסיה. אחיו הם הרב נסים עידאן, הרב דוד עידאן, והרב ציון שנפטר בצעירותו. תחילה למד מאביו. לאחר מות האב באלול ה'תרנ"ד (1894), גידלו אחיו הרב דוד שהפך לראש המשפחה, ולימדו תורה וגמרא בעיון. אחיו כתב עליו "מעולם לא פסיק פומיה מגירסא וכל הזמן ספר משניות בידו", בהמשך למד עוד מפי הרב יוסף ברבי, עד שהפך למעיין בכוחות עצמו.

התחתן עם פלילה, בת הגביר הרב אברהם בוכריץ, מרובע דיג'ת (החארה, שזה שכונה בערבית, "צגירה") שבג'רבה, ומאז קבע שם את דירתו. לבני הזוג נולדו מספר ילדים. הוא למד אצל רב"ד ג'רבה הרב משה זקן מאזוז, ובאותה תקופה למד בחברותא גם עם הרב מרדכי אמייס הכהן. רבו הרב מאזוז מינהו למלמד תינוקות, ובמשך השנים הוא העמיד תלמידים רבים, ששימשו כשוחטים, סופרים, מלמדים ודיינים בערי תוניסיה, אלג'יר ומרוקו. למרות דוחקו הכלכלי, התאמץ ופעל רבות למען רווחת תלמידיו.

בהמשך מינהו רבו הרב מאזוז, לרב ומורה צדק של הרובע הנד'. בשנת ה'תרע"ה (1915), לאחר פטירת רבו הרב משה מאזוז, נתמנה לדיין בבית הדין יחד עם הרב יוסף בוכריץ, שלימים שימש כרב העיר זרזיס, ורבי חיים חורי, שהיה חברו ללימודים ולימים שימש כרב העיר גאבס [3]. בהמשך עמד בראש בית הדין, וצייר אליו את תלמידו הרב משה כהן דריהם. תלמידו זה החליפו בתפקידו לאחר מותו, והדפיס חלק מספריו.

היו אלה ימים שתלמידי חכמים היו נערצים ונישאים על כפים, ימים שקויים בהם מקרא שכתוב: "ככל אשר יאמר אליכם תעשו". ימים שחכמי ישראל בגולה הנהיגו צאן מרועים לא כפופים, וכל מילותיהם נחקקו בסלע ללא אומר ודברים.

ומעשה שהיה בבית מדרשו של רבנו, היה זה בשעת תפילת שמונה עשרה, נשמע בקול רם וברור משפט לא יפה בעליל שכלל ניבול פה, מפיו של אחד הילדים, בנו של אחד מחברי הקהילה.

המתפללים בבית הכנסת העתיק בתוניס לא עשו דין לעצמם, ולא טרחו להוכיח את האב המסכן שגם כך חש שלא בנוח. הם פנו אל רב הקהילה הגאון רבי מכלוף עידן צוק"ל וגילו באזנו את אשר אירע.

רבי מכלוף קרא לאבי הילד והוכיחו בצנעה בכדי שלא יתבייש, אך לא חסך ממנו את שבט פיו. בסיכום הדברים הודיע לו שעליו לשלם לוועד בית הכנסת קנס, סכום עצום של 1,000 פרנקים!

האב הנדהם פצה את פיו לראשונה: "רבנו, מדוע סכום כה גדול? בסך הכל פלט הילד משפט לא יפה". רבי מכלוף מצא כעת את שעת הכושר להסביר לו את דברי חז"ל: "שואת דינוקא בשוקא – או דאבא או דאימיה [פספוטיו של ילד קטן ברחוב בהכרח ששמעם או מאביו או מאמו]. אם בביתך למד הילד את המילים הללו, מחובתך לשאת בקנס! פסק הגאון והאב קיבל את דבריו בבושת פנים.

אך רבי מכלוף הוסיף הוראה שהיתה נראית מוזרה מעט לכאורה: "גש לגבאי בית הכנסת עם הסכום הנ"ל ודרוש קבלה על הסכום", הורה לאב. וכך נעשה. משגדל הילד ונעשה בחור בן י"ח שנה קרא לו האב אליו, הוא הזכיר לו את כל המאורע, והוציא מכיסו קבלה ישנה. "את הקבלה הזו תישא עימך, היא תשמך לך מזכרת קודש כיצד יש לדבר", אמר האב הנרגש לבנו בהרגישו שכעת הוא משלים את המוטל עליו בחינוך בנו לטהרת הדיבור. "קח אותה עימך לכל מקום כסגולה, ובאם חלילה תיתקל ביום מן הימים ביהודים המדברים בצורה שאינה נאותה הראה להם את הקבלה וספר להם את הסיפור".

מאז ליוותה הקבלה את הילד שגדל והיה לאיש בעמיו. לימים, עסק נישוא סיפורנו בהובלת סחורות במשאית. והנה באחד הימים הוא עובר במעבר הגבול ובמשאיתו שהתה סחורה שלא שולם עליה מכס כנדרש. אם היו תופסים את הסחורה הזו היה הנהגה זה שאמור לשאת בחלקו הגדול של העונש בשל ההברחה.

השוטר במעבר הגבול היה עקשן: הוא רוצה לראות קבלה.

הנהג עשה עצמו כמחפש, משך דקות ארוכות חיטט במסמכי הנהיגה שלו, בתעודת הזהות ואף ברשימת הקניות ששכנה בכיסו. כאשר הבין שאין לו מה להפסיד שלף מארנקו את הקבלה הישנה והממורטת שהעניק הגבאי לאביו לפני למעלה מ-30 שנה על סך 1000 פרנק והציגה בפני השוטר.

השוטר הערבי היה בור ועם הארץ, אנאלפבית אמיתי שבוש להודות בכך שאינו יודע קרוא וכתוב. הוא הציץ בקבלה שהוגה בפניו כמתעמק בה. בסיכומו של מבט מעמיק שהעמיד בסכנה את פעימות לבו של הנהג, הסתפק בהגיית הספרות שהציגו את המספר 1000 ואת הסמל של מטבע הפרנק, ושחררו לשלום.

פטריות: בנו הגדול יהודה סבל ממחלה, והדבר החליש אותו, עד שהוא חלה בעצמו במחלה קשה, ונפטר בי"ח בכסלו ה'תש"ז (1946), ונקבר בג'רבה, בסמוך לבית הכנסת הגדול. את נוסח מצבתו כתב תלמידו הרב ינון חורי. לימים העלו צאצאיו את עצמותיו ארצה (בסיוע רבה הראשי של צרפת) והוא נטמן בחברת בני משפחתו בטבריה. תוכן מצבתו הועתק.

תמצית מההלכה היומית הרב אברהם כהנא

לראות בצער היהודי: בעל 'בית הלוי' נסע פעם לאסיפת גדולי ישראל בוילנא, ובדרך שמע שיש יהודי עני שנמצא בקור וברעב. מיד נסע לאותה משפחה וראה שהאב שוכב כמעט מעולף והילדים מחפשים אוכל. הרב חימם את הבית, הביא זגג לאטום את החלונות ונתן להם אוכל והתעכב שם הרבה זמן, ומחמת כן הוא הפסיד את האסיפה, אמר: 'אין דבר בעולם שיכול לעמוד מול צערן של יהודי אחד!' (הגדה של פסח, תבואות שמש עמ' רטז).

התוכחה לאחר אהבה: לסבא מסלבודקה היתה הנהגה בעניין התוכחה. הסבא לא היה מוכיח מיד, אלא עובד על עצמו הרבה מאד להלהיב בקרבו הרגשה של אהבה מיוחדת וחביבות אמיתית לאותו בחור, ורק אז הרשה לעצמו להוכיח את הבחור ולתת לו את התוכחה. לפני כן הסבא היה מתיירא שמא אינו מוכיח את הבחור לטובת הבחור, רק לאחר שהיה בטוח בלבו שיש לאותו בחור את היוקרה המגיעה לו בעיניו היה הסבא ניגש אליו להדריך אותו על דרך ה' (בקראי שמו, בירנבוים, מקץ עמ' קלא).

לימוד הלכות חג שלוש ימים יום קודם חג השבועות: אמרו חז"ל ששלושים יום קודם חג הפסח דורשים בהלכות החג (פסחים ו, א). נחלקו הפוסקים אם בכל חג צריכים ללמוד את הלכותיו שלושים יום קודם החג, או רק בפסח. יש אומרים שהכוונה דווקא לחג הפסח שהלכותיו מרובות ובגלל קרבן פסח (ב"י או"ח תכט), ויש אומרים שהכוונה לכל חג (מג"א תכט, א). מטעם זה יש שכתבו שמנהג האשכנזים לתקוע בשופר שלושים יום קודם ראש השנה (ספר מנהגים דבי מהר"ם, עמ' 37), ויש שחילקו ואמרו שבפסח חייב ללמוד ובשאר החגים זה מנהג (חוק יעקב תכט, ב).

ספירת העומר לפני מניין מאוחר וקבוע: זמן ספירת העומר בלילה (שו"ע או"ח תפט, א-ב). יש אומרים שיש עניין לספור כמה שיותר קרוב לתחילת הלילה אפילו ביחידות קודם לערבית, כדי שספירה תהיה תמימה, ובכדי שלא תהיה אחיזה לחיצונים (אול"צ ג טז, א; כה"ח תפט, יב), ויש אומרים שעדיף לספור אחרי ערבית: א. משום שתדיר ואינו תדיר, תדיר קודם (אגרו"מ או"ח ד, טז). ב. ספירת העומר צריכה להיעשות לכתחילה בציבור וברוב עם (מנח"י ט, נו). ג. כדי שלא ישכח (שבט הלוי ו, נג).

הסיבה שאין מפליגים בספינה בתוך ג' ימים קודם השבת: נחלקו הראשונים מה טעם אין מפליגים בספינה ג' ימים קודם השבת: א. מדובר על ספינה קרובה לארץ י' טפחים. ב. משום גזרה שמא יעשה חבית של שייטין. ג. משום ביטול מצוות עונג שבת, שלוקח ג' ימים להתרגל לים. ד. בתוך ג' ימים נראה כמתנה לחלל את השבת אם נכנס למקום סכנה. ה. רב החובל נראה כשלוחו לחלל את השבת אם מפליג ג' ימים קודם השבת. ו. זהו דין לשיטת ב"ש שאוסרים לעשות מלאכה שנמשכת לשבת, אבל לב"ה מותר. נפק"מ: א. אם הספינה נוסעת בעיקר בשביל גויים. ב. אם מותר להפליג תוך ג' ימים בנהרות. ג. היוצא בתוך ג' ימים באוניה בתוך התחום (ילקו"י רמח, א). להלכה, פסק בשו"ע שחוששים לעונג שבת אם מפליג בתוך ג' ימים קודם שבת (שו"ע או"ח רמח, ב), וחוששים לתחומין אם הספינה בגובה של פחות מ' טפחים מהקרקע (שו"ע או"ח רמח, ב), וכן חוששים לטעם של 'נראה כמתנה לחלל את השבת' אם נכנס למקום סכנה בתוך ג' ימים קודם שבת (שו"ע או"ח רמח, ד).

הפלגה בספינה ביום שישי לצורך פרנסה: בגמ' מבואר שהותר לצאת ביום שישי לצורך מצווה. בפוסקים מבואר שלצורך עליה לארץ ישראל או גיוס תרומות לשיבות ותלמוד תורה נחשב כצורך מצווה ויכול לצאת ביום שישי. באשר ליציאה בספינה לצורך פרנסה, נחלקו הראשונים אם נחשב לצורך מצווה, ונהגו היתר לצאת גם לצורך מסחר ביום שישי כשצוות האוניה אינם יהודים (רמ"א או"ח רמח, ד; ילקו"י או"ח רמח, ב), ובמקום שאין מנהג אין להקל כי רבים חולקים בזה (כה"ח רמח, נו). ומכל מקום אין לצאת לטיול בשלשה ימים קודם השבת (ילקו"י רמח, ב).

ברכה על המאת בוטנים הנאכלת בפני עצמה: בוטנים שהתמעכו עד שנעשו דייסה, לפי דעת הרמ"א, מברכים על פירות מרוסקים וטחונים שהכל (רמ"א רב, ז). לדעת השלחן ערוך, יש אומרים שמברך עליהם האדמה שפרי שהתמעך לגמרי לא איבד את חשיבותו ומברכים עליו את ברכתו הראויה, וזהו 'טרימא' הנזכרת בגמרא (ברכות לו, א), והוא שיהיה ניכר ממה נעשה המאכל (דבר חב"ד או"ח ב, קכב). יש אומרים שמברכים עליהם האדמה בשני תנאים: שלא נעשו משקה ולא השתנה טעמם לרעה (ברכת ה' ג ז, כו). יש אומרים שיש לברך על זה שהכל (בא"ח ש"ר פינחס, יא; משנ"ב רב, מב).

שימוש ברמקול בדברים שנאמרים בקדושה: יש שהבחינו בין דברים שאדם צריך לצאת בהם ידי חובה, כדוגמת מקרא מגילה, פרשת זכור, קידוש וכדומה, שאז צריך לשמוע את קולו האמיתי של המוציא ידי המצווה, ואין לשמוע בעזרת רמקול, לבין דברים שאין מוטל על כל יחיד לאומרם בעצמו, אע"פ שכולם צריכים לשתוק ולהאזין לחזן, שאז מותר להשמיעם לציבור באמצעות רמקול בימות החול ואפילו דברים שבקדושה (ברכת אהרן א, ד). ויש שאסרו להשתמש ברמקול לדברים שבקדושה, והחשיבו את זה כהנפת סודרים שמורה לציבור מתי לענות אמן (סוכה נא, ב) או שלפחות עשרה יכולים לשמוע את קולו של המברך בלי המיקרופון (תשובות והנהגות א, תשמג; מנחת שלמה א, ט). רבים מקילים במקרה שהשי"ץ מתפלל עם רמקול (דבר שבמנין ב, י).

אמירת תחנון במנחה שלפני פסח שני: השלחן ערוך לא הביא את המנהג שלא לומר תחנון ב'פסח שני' עצמו (שו"ע או"ח קלא, ו). אמנם רבים מהאחרונים הביאו את המנהג שלא לומר נפילת אפים בפסח שני, משום שפסח שני הוא חג ליחידים (כה"ח קלא, צח). יש אומרים לומר תחנון במנחה בערב פסח שני, שכן דעת כמה אחרונים לומר תחנון אפילו בפסח שני עצמו או בשחרית יום י"ד ולכן לא להוסיף על זה גם את המנחה שלפניו, ועוד שעיקר פסח שני במקדש הוא לאחר חצות יום י"ד (מנהג בני אשכנז; הלכה ברורה ז קלא, בירור הלכה מא בשם אביו). ויש אומרים שאין לומר במנחה שלפני יום י"ד משום שנפילת אפים 'רשות' וכשיש מחלוקת - פוסקים להקל, וכל יום שאין בו נפילת אפים אין נוהגים ליפול על פניהם גם במנחה שלפניו (שו"ת הראש"ל ב, יב).

ביקור חולים בצוותא: רב אחאי גאון חידש שביקור חולים לא נעשה לבד, אלא עם עוד אחרים (שאלות צג), רבים טרחו למצוא מקור לזה, וכתבו שאין זה לעיכובא אלא לכתחילה אם אפשר, בפרט אם הדבר מכביד על החולה (ילקו"י יו"ד שלה, ג). יש שכתבו שהמקור ממה שביקר יוסף עם שני בניו את יעקב טרם מותו (ילקו"י שם בשם זרע אמת), ויש שכתבו שהמקור משלושת המלאכים שהלכו לבקר את אברהם אחר מילתו (מים חיים ג, עמ' 152).

מטרות העצמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

בס"ד

סיפור של השגחה

מתחילה לכתוב משהו, לא הולך...
בחרתי לעבור לשיטת חי מהשטח
כי יש רגעים כאלו לכולנו
אני יושבת מול הדף, והעיפות והמטלות
ואפס כוח... לא יודעת מאיפה להתחיל
ובוודאי שלא מאיפה לגמור.
לא כי אין לי רעיונות. אלא כי אני רוצה
עכשיו לשתף אותך ברגע מיוחד בחיי...
ברגע ההוא שהקב"ה שינה את כל סדרי
בראשית בשבילי. שהוא סיבב שיהיה
בדיוק כמו הרגע, הרגע הזה. עם
האורחים שנחתו בזמן ההשכבה, ועם
מאמר לכתוב לאשת חיל גיבורה, ועם
סוללה פנימית לא טעונה וכבר אחרי יום
עבודה. כן, הרגע הזה שמוחי כה ריקן –
מושגח בדיו של מלך רחמן- ומי שכבר
קוראת מרגישה בוודאי את ליבי שאני
מניחה על השולחן – אז קבלי את ליבי,
שיתוף מלב אל לב, מה קורה כשאני
מרגישה ממש חסרת כוח, איך מתחילים
מאיפה, ומה נותן לנו כוח.

ספרי לי על החיים שלך,

מכירה את זה:

צריכה לצאת לפגישה חשובה. מתארגנת
מוקדם, מכינה מראש את כל מה שצריך,
ואז, דקה לפני שאת יוצאת – את מגלה
שהגמד הסודי (רק אני ואת מבינות מי זה)
שחק עם מים על המסמכים.
ממהרת לאוטובוס להתארח אצל קרובים
לשבת, את באה לצאת, ובדיוק אז הילדים
צריכים דחוף
בבוקר הרב קו נעלם בדיוק כשאת צריכה
לצאת
שטפת את הרצפה נכנסת דקה למקלחת
ויש עקבות שחורות.
אפשר לננות את הסיפורים הללו "עקב
אכילס של החיים". למה?? אלו דווקא
"עקבתא דמשיחא" סיפורים הנושאים
בתוכם פעמי משיח, פעמי גאולה. לו רק
נשכיל להבין שאלו מושגחים לא פחות
מהילד שנפל וניצל בדרך נס מהשפיץ של
הקיר. מהתינוק שבדרך נס לא נפל

הרהורים

תנסי להיזכר ברגע כזה מהימים
האחרונים אצלך, רגע שכייוץ אותך, תני
עליו כמה תודות, תראי כמה רווחים
הרווחת ממנו. אנחנו לא תמיד רואות את
זה ברגע, אבל עם התבוננות אפשר ממש
לחייך.
כל סיבוב קטן – כל עצירה כפויה, כל
"פספוס" – הוא בעצם כוונן מדויק
מלמעלה
אז אם את עכשיו במקום כזה –
שהלב שקט מדי או כואב מדי,
שאינ לך כוח או חשק או סבלנות –
תנשמי רגע עמוק.
תדעי: זה גם זמן מושגח.
יש משהו שמכוון, שרואה, שמחזיק אותך
אפילו כשאת נשמטת.
ולפעמים, התפילות שנאמרות מהמקום
הזה –
השקט, הריק, העייפות –
הן הכי עוצמתיות.
כי הן לא נאמרות מהמוח. הן בוקעות ישר
מהלב.

החושך הוא לא הפסקה מהחיים – הוא
מאפשר את הצמיחה שלהם.

אז אם קרה לך השבוע משהו שנראה לך
כמו באסה אחת גדולה – תני לזה רגע. זה
בדיוק מה שאת צריכה
אני רוצה לשמוע ממך – על הרגע ההוא
שחשבת שהוא מקל בגלגלים, ובסוף
התברר לך שהוא היה כנף.
סיפור כזה, שאת מבינה אותו רק עכשיו –
שלחי לי אותו. נתחזק יחד
כי כשאנישה משתפת את הדרך שבה היא
ראתה את ההשגחה – היא מדליקה אור
למישהי אחרת בדיוק ברגע החשוך שלה.
כי כל סיפור כזה – שלך, שלנו – הוא
חיזוק למישהי אחרת בדיוק עכשיו.
ואולי זה כל העניין: שבתוך הריק, אנחנו
ממלאות זו את זו. באמונה. בתפילה.
בחיבוק של מילים.

שבת שלום ומבורך,
באהבה,

ליאורה דהן - מטפלת ומאמנת מנטלית

dahan.liora.co@gmail.com

מהמיטה. מהקניות שהיה מבצעים בדיוק
על מה שאת צריכה. מהפרנסה שלך
שהגיעה גם היא בדרך נס. מהילדים
שהתעוררו בריאים, ומההורים (אנחנו)
שהתעוררנו בריאים ב"ה
מה שנראה לנו כאיחור, ככישלון, כתקלה –
הוא בדיוק מה שצריך לקרות.
ודווקא אנחנו אלו שצריכים "לרכך" את
הביקורת העצמית, את הכעס, את
הקנטרנות, ולהתבונן בסקרנות, אבא אני
יודעת שזה לטוב, אני ממש סקרנית לדעת
איך, האמירה הפנימית היא אותה אמירה
בשניהם אני רוצה לדעת לשם מה, אבל
התדר שלהם שמים וארץ.
למרות שלא תמיד מתגלה באותו רגע עדיין
האנרגיה, השדר שונה לחלוטין
לפעמים עובר שבוע, חודש, שנה – ואז
משהו מתחבר.
ופתאום, את מסתכלת אחורה ואומרת
לעצמך:
וואו. אם זה לא היה קורה, לא הייתי מגיעה
לפה.

סוד הצמיחה

כמו שעץ לא גדל רק באור – הוא חייב גם
גשם. ולפעמים גם ברד.
כך גם אנחנו – צומחות בדיוק מהמקומות
שלא תכננו.
"ויהי ערב ויהי בוקר" כך נברא העולם לפני
כל התקדמות ותוספת צריך לבוא ערב,
הרגעים הללו שאת חושבת שהנה הלך
עליך, שאין לא ילך לך. שאת לא יודעת
מאיפה להתחיל. תרפי, תרגעי. תשאי
תפילה במילים שלך, ותשחררי, את מודה
שאת לא יכולה? את מודה על מה שיש?
בשמיים מחפשים לתת לך.
לא כל מקל בגלגלים נועד לעצור – לפעמים
הוא זה שדוחף אותך למסלול הנכון.
בדיוק אז, ברגעי 'עקבתא' נוצרת יצירה.
מותירה לך את אפשרות הבחירה, האם
תקראי לה בחיוב – שהיא סוד הגאולה. או
שמתבצרי להטיל כך דופי, או בה. עם
אותה ראייה אחרת מלאת התחדשות
ומרגיש גאולה. כי הריק – זה מה שמופיע
בספרים שהקב"ה יצר כדי לברוא את
העולם בו.

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים